

BİRİNCİ ULUSLARARASI TRAKOLOJİ KONGRESİ HAKKINDA RAPOR

Uluslararası güneydoğu Avrupa Araştırmaları Birliğinin himayesi altında Bulgar Trakoloji Ulusal Komitesi tarafından organize edilen "Birinci Uluslararası Trakoloji Kongresi" 5-8 Temmuz 1972'de Sofya'da toplanmış, kongreyi 9-10 Temmuz tarihlerinde yapılan güney Bulgaristan gezisi izlemiştir. Açılış töreni 5 Temmuz çarşamba günü saat 10'da Sofya Üniversitesinin tören salonunda yapılmış, organizasyon heyeti başkanı tanınmış filolog Prof. Vladimir Georgiev'in nutkundan sonra çeşitli delegasyon başkanları temsil ettikleri üniversiteler ve akademiler adına kısa konuşmalar yapmışlar, ondan sonra Georgiev'in "Trakolojinin bugünkü durumu" adlı konferansı ile törene son verilmiştir. Kongreye, büyük çoğunluğu Bulgarlar teşkil etmek üzere, batı ve doğu Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Amerika, İngiltere, Yunanistan, İtalya, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya, Romanya ve Yugoslavya'dan 230 kadar delege katılmıştır. Türkiye'yi Ord. Prof. Arif Müfid Mansel (İstanbul Üniversitesi), Ord. Prof. Ekrem Akurgal (Ankara Üniversitesi) ve Prof. Afif Erzen (İstanbul Üniversitesi) temsil etmişlerdir. Kongre 3 sekiyon halinde çalışmıştır: 1 — Arkeoloji ve sanat tarihi; 2 — Tarih ve kültür tarihi; 3 — Lengüistik. Kongreye 130 kadar tebliğ sunulmuş, hemen hemen her tebliğ üzerine bazen oldukça uzun, hatta sert tartışmalar olmuştur.

Kongre çalışmalarının ağırlık merkezini neolitikum'dan itibaren Balkan yarımadası kültürlerinin karakteri ve gelişimi, etnik yapısı, bu kültürlerin Traklarla olan ilişkileri, antropoloji ve lengüistik bakımından Trakların menşei sorunu, Trak dilinin çözümü, bu dilin Hind-Avrupaî diller gurubu arasındaki yeri, yabancı kaynaklarda bulunan Trak sözcükleri ve kişi adlarının tipolojisi ve kronolojisi gibi konular, özellikle son yıllarda Bulgaristan'da yapılan prehistorik kazılar ve yeni buluntuların ışığı altında, bilim dünyasına sunulmuştur. Bundan başka bu kültürlerin Anadolu, Ege, orta ve kuzey Avrupa ve güney Rusya (özellikle İskit, Dako-Get ve Sarmat) kültürleriyle olan ilişkileri, çeşitli kavimlerin hareketlerinde Trakya'nın oynadığı rol, arkayik ve klâsik çağlarda Trakya kültürleri ve arkeolojisi, kubbeli mezarlar, bunların menşei ve iç dekorasyon sorunları, Romalılar zamanında Trak kültürü ve sanatı, bu çağda Trak geleneğinin devam edüp etmediği problemi, Trakya süvarisi tasvirleri ve bunların anlamı gibi ilginç konular da ele alınmış, hatta tarih sekiyonunda Trakya ile Bizans kaynakları ve idare teşkilâtına dahi temas edilmiştir.

Kongrede Türk heyetine büyük konukseverlik gösterilmiş, açılış töreninde Türk heyeti adına Ord. Prof. Arif Müfid Mansel konuşarak davetinden ötürü organizasyon komitesine teşekkürlerini sunmuş ve kongrenin başarısı için iyi dileklerde bulunmuş, aynı profesör 7 temmuzdaki arkeoloji sekiyonuna başkanlık etmiş, ayrıca aynı gün Gebze yöresinde "Kutluca köyü" mezarlığında Türk Tarih

Kurumu adına kazılarak meydana çıkarılmış olan “kubbeli mezar¹ ve bu mezarın Trakya kubbeli mezarları arasındaki yeri” konulu bir tebliğ yapmış, kubbeli mezarların menşei ve iç dekorasyonu konularında açılan tartışmalara katılmış, Ord. Prof. Ekrem Akurgal ise 5 temmuz çarşamba günü arkeoloji seksiyonunu idare etmiş, ayrıca genç Alman bilgini Prof. Hansel ve Yugoslavya’lı Stefanoviç’in geç tunç kültürleri ve bu kültürlerin Truva VII b 2 kültürü ile olan ilişkilerine dair yaptıkları ilginç tebliğlerden sonra başlayan tartışmalara katılmıştır.

Kongrede en çok Bulgar bilginleri, Trakların, bir zamanlar zannedildiği gibi, Balkan yarımadasına oldukça geç bir dönemde göçmüş olmayıp neolitik çağdan itibaren bu ülkenin otokton halkı oldukları (bunlara Prototraklar da demektedirler), daha geç dönemlerde ise Slav ve Proto-Bulgarların bu bölgeye sızmaları sonunda bugün “Bulgar” adını taşıyan halkın meydana gelmiş olduğu noktaları üzerinde durmuşlardır. Her ne kadar Bulgaristanın çeşitli yerlerinde, en çok son yıllarda yapılan ve sayıları günden güne artan prehistorik kazılar neolitik’ten başlamak suretiyle kalkolitik ve tunç çağı kültürlerinde bir devamlılık olduğunu ortaya koymakta ise de Trakların Balkan yarımadasının otokton halkı olup olmadığı sorunu daha henüz çözülmüş olmaktan uzaktır. Bununla beraber Bulgar bilginlerinin kongrenin dikkat nazarlarını bu noktaya çevirmiş ve başka bilginleri bu önemli problem üzerine eğilmeğe sevk etmiş olmalarını takdirle karşılamamak imkânsızdır.

Kongre 8 temmuz cumartesi günü saat 17’de Bulgar Bilimler Akademisinin büyük salonunda başkan Prof. Georgiev’in kısa, fakat özlü konuşması ve Genel Sekreter Prof. V. Velkov’un kongrenin çalışmalarını özetleyen analitik raporu ile sona ermiştir. Bu arada Romen delegelerinin teklifi üzerine 2’nci Trakoloji kongresinin 1976’da Bükreş’te toplanması kararlaştırılmıştır. Düzenli bir tarzda tertiplenmiş olan bu kongrede Bulgar tebliğlerinin bir kitap halinde yayınlanmış olması², tebliğ sayısının çokluğundan bilmecburiye 15-20 dakikaya inhisar eden tebliğlerin daha iyi ve daha kolay izlenmesini mümkün kılmıştır.

Kongre münasebetiyle “Gurko” salonunda Bulgaristan topraklarında neolitik çağdan ortaçağa kadar yaşamış kavimlerin kültürel ve artistik eserlerini kapsayan bir sergi tertiplenmiş ve kongre süresince halkın ve bilginlerin istifadesine açık tutulmuştur.

9-10 temmuzda dört otobüsle güney Bulgaristan’da çok ilginç ve faydalı bir gezi yapılmış, bu sayede Bulgar bilgin ve araştırmacılarının özellikle prehistorik alanda sistemli ve yöntemli kazı ve çalışmaları hakkında bir fikir edinmek mümkün olmuştur.

9 temmuz pazar günü Sofya’dan hareketle Sarancı mevkiinde kongre münasebetiyle düzenlenen ve pek çok ve çeşitli malzeme kapsayan prehistorya sergisi gezilmiş, oradan Kazanlık şehrine gidilmiştir. 150 kişilik bir heyetin “Hotel des

¹ Şimdilik Bkz. A. M. Mansel, 1968 *Kutluca kazısına dair önrapor. Türk Arkeoloji Dergisi* XVII-1, 1968, s. 105/106 (7 res.). M. Melling, *American Journal of Archaeology* 74, 1970, s. 175/76, Fig. 41-43.

² *Thracia. Primus Congressus Studiorum Thracicorum* (Academia Litterarum Bulgarica), Serdicæ 1972.

Roses” adlı güzel ve konforlu bir otele yarım saat gibi kısa bir süre içinde yerleştirilmiş olması gezinin ne kadar iyi düzenlendiği hakkında bir fikir verir. Aynı gün öğleden sonra şehrin kuzeydoğusundaki bir tepenin yamacında bulunan ve koridor ve kubbeli odasının içerisi tümüyle fresklerle süslü olan mezar anıtını Türk delegasyonundan Ord. Prof. Mansel ve Ekrem Akurgal gezmek fırsatını elde etmişlerdir. Fresklerin bozulup aşınmasını önlemek için son zamanlarda bu kubbeli mezar, ziyaretçilere kapatılmış idi. Anıtın hemen yanında dört tuğla ayak üzerinde oturan bir kubbeden ibaret bir Osmanlı mezarının (bu yüzden halk buraya “türbe” demektedir) yer alması bu yerde mezar geleneğinin yüzyıllar boyunca devamını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bundan başka kongre için özenle düzenlenmiş bir sergiyi kapsayan Kazanlık müzesi gezilmiş, oradan Stara Zagora (Eski Zağra) gidilerek son zamanda kazılara sahne olan prehistorik istasyon ve Roma imparatorluk dönemine ait kazılar ve müze ziyaret edilmiş, Kazanlık’a geri dönülürken gece orada geçirilmiştir. 10 Temmuz pazartesi günü Bulgaristan’ın prehistoriyasında önemli bir yeri olan ve büyük çapta kazılara sahne teşkil etmiş bulunan Karanovo hüyüküne gidilerek neolitik, kalkolitik ve erken tunç çağı tabakalarını yerinde incelemek fırsatı elde edilmiş, oradan Nova Zagora (Yeni Zağra)’ya ulaşılarak oradaki prehistorik kazılar ve güney Bulgaristan’ın en ilginç müzelerinden biri olan Nova Zagora müzesi gezilmiştir. Aynı gün öğleden sonra Filibe’ye gidilerek Nöbettepe üzerindeki prehistorik kazılar incelenmiş, etnografya müzesi haline getirilmiş olan Kuyumcuoğullarının tümüyle Türk üslubundaki konağı, aşağı şehirde ise çok zengin koleksiyonlar kapsayan Arkeoloji Müzesi gezilmiştir. Bu arada ünlü Panagürişte definesine ait altın eserleri yakından görmek kongre üyeleri için büyük bir zevk olmuştur. Gece saat 22’de Sofya’ya geri dönmüş, ertesi günü ise heyetimiz Türkiye’ye avdet etmiştir.

Bu güzel ve her bakımdan enteresan kongreye katılmamızı mümkün kılan Türk Tarih Kurumuna, ve bizlere karşı büyük bir konukseverlik gösteren kongrenin düzenleyicilerine teşekkürlerimizi sunmağı borç biliriz.

Ord. Prof. Dr. ARIF MÜFİD MANSEL

